

Observatori del Treball de les Illes Balears

Evolució i perfil del treball autònom

4t trimestre 2020

Data d'actualització: març 2021

GOVERN
ILLES
BALEARIS

soib formació
i ocupació

Evolució i perfil del treball autònom a les Illes Balears

4T 2020

Data d'actualització: març de 2021

Observatori del Treball de les Illes Balears

1. Evolució general

L'any 2020 ha estat marcat per la pandèmia de COVID-19, les mesures sanitàries que s'han pres per evitar-ne la dispersió i els efectes econòmics que han provocat. L'excepcionalitat del 2020 s'ha traslladat al mercat de treball, el qual reflecteix la caiguda de les restriccions a l'activitat. Així, els treballadors per compte propi no han estat aliens a aquesta situació, tot i que la seva evolució ha estat més favorable que la del conjunt de treballadors.

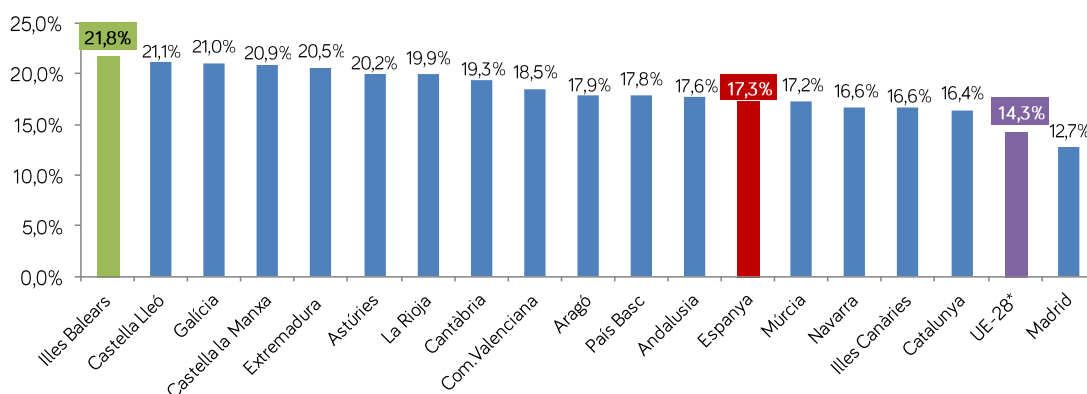
Pel que fa al volum de treballadors autònoms, no ha experimentat canvis derivats de la pandèmia. Per tant, la distribució que recull el Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) de la TGSS, mostra que el treball autònom o per compte propi¹, tant a Espanya com a les Illes Balears, no s'ha modificat en el darrer any i representa pràcticament un de cada cinc treballadors d'alta a la Seguretat social.

A les Illes Balears, els treballadors autònoms representen el 21,8 % del conjunt d'afiliació del mes de desembre del 2020. Les Balears se situen com la comunitat autònoma amb el major pes d'autònoms, 4,5 punts percentuals per sobre la mitjana nacional (17,3 %) i amb una diferència de 9,1 punts respecte de Madrid (12,7%), que és la regió amb el menor pes de treballadors per compte propi al darrer mes del 2020. Mentre que a la resta d'autonomies el pes dels autònoms és bastant uniforme al llarg de l'any, les Balears, a conseqüència de l'estacionalitat del mercat laboral, experimenten variacions destacables als diferents trimestres. Així, és habitual que el quart trimestre mostri el pes més alt de tot l'any.

El pes dels treballadors per compte propi de les Illes Balears, i també el del conjunt d'Espanya, superen clarament la mitjana europea (14,3 % en el 2019, el darrer disponible). De fet, les Balears se situarien en el tercer lloc dels estats europeus per darrere de Grècia i Sèrbia.

¹ S'entén per treball autònom o per compte propi l'activitat econòmica o professional realitzada per una persona física de forma habitual i directa, a títol lucratiu, fora de l'àmbit d'organització i direcció d'una altra persona, doni o no ocupació a treballadors per compte aliè.

Gràfic 1. Pes dels afiliats per compte propi per comunitat autònoma (desembre de 2020)

*Dades 2019

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

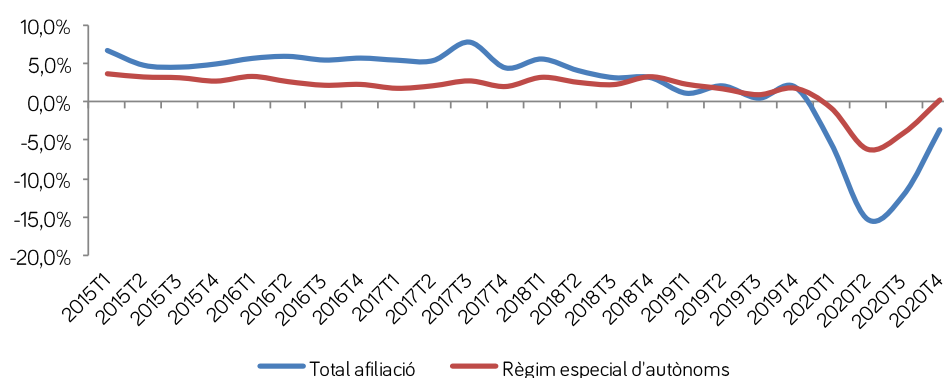
Una part dels treballadors autònoms compta amb treballadors assalariats, d'aquí la seva importància com a creadors de llocs de treball. De fet, durant el quart trimestre del 2020, un total de 25.338 assalariats treballaven per a un autònom, un -13,8 % menys que en el mateix període del 2019. Així, si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja a un 27,9 %.

De les 415.123 persones afiliades a la Seguretat Social a les Illes Balears al mes de desembre del 2020, 90.481 es troben d'alta al règim especial de treballadors autònoms. Respecte al mes de desembre del 2019 hi ha un descens de l'afiliació entre el conjunt de l'afiliació (-3,7 %), mentre que entre els treballadors autònoms l'afiliació creix un +0,2 %. Des del començament de la pandèmia, l'evolució que mostren els treballadors per compte propi és més favorable que la del conjunt de l'afiliació, ja que els descensos interanuals que mostren els primers són clarament més baixos que els dels segons i, fins i tot, el darrer mes de l'any 2020 ja experimenten un increment interanual, al contrari que el conjunt de l'afiliació. Per tant, sembla que aquest col·lectiu mostra una major resiliència davant la difícil situació econòmica que s'ha viscut i que juntament amb els ajuts establerts els han permès afrontar amb millors condicions la conjuntura econòmica del darrer any.

En termes d'evolució, el gràfic 2 mostra com el creixement interanual per trimestres del conjunt d'afiliació va superar àmpliament el dels autònoms entre el primer trimestre de l'any 2015 i el tercer del 2018. A partir d'aquest moment, l'augment interanual dels autònoms s'equipara, i fins i tot supera en algun trimestre el del conjunt de treballadors. De fet, el comportament dels

treballadors per compte propi al llarg del 2020 és clarament millor que pel total d'afiliació, ja que el descensos interanuals són més suaus. De fet, el darrer trimestre del 2020 els autònoms ja se situen en valors positius, mentre que el conjunt de població ocupada perd efectius.

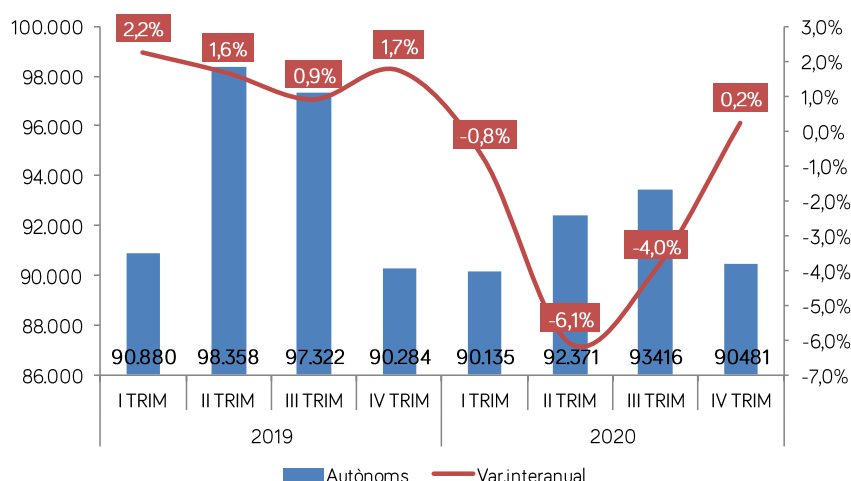
Gràfic 2. Variació interanual de l'afiliació total i d'autònoms (1T2015-4T2020)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

El trimestre que presenta un major nombre de treballadors per compte propi sol ser el segon (abril, maig i juny), el qual coincideix amb l'increment de l'activitat econòmica a les Balears pel començament de la temporada turística. El 2020 el major volum es recull al tercer trimestre, que és quan es varen flexibilitzar les mesures de contenció de la COVID-19 i es va incrementar l'activitat econòmica. En canvi, el trimestre que registra menys treballadors autònoms oscil·la, segons l'any analitzat, entre el quart i el primer de cada any, que es corresponen amb els períodes de major atonia de l'any. En el 2020 el que ha registrat el nombre més baix d'autònoms és el primer trimestre.

Gràfic 3. Nombre d'autònoms per trimestre i variació interanual (1T2019-4T2020)

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Quant a la distribució per illes, el mes de desembre de 2020 els autònoms segueixen la distribució habitual de la població, amb un predomini de Mallorca respecte de la resta de l'arxipèlag (69.333), seguida d'Eivissa (11.975), de Menorca (7.136) i de Formentera (826). Respecte del pes dels autònoms sobre el total de treballadors a l'arxipèlag, oscil·la entre el 31,8 % i el 20,4 %. Així, Formentera ocupa el primer lloc amb un 31,8 %, seguida d'Eivissa (27,2 %), Menorca (26,9 %) i Mallorca (20,4 %).

En termes interanuals, les Pitiüses redueixen molt lleugerament el nombre de treballadors per compte propi (-0,1 %, en ambdós casos), mentre que augmenta a Menorca (+0,7 %) i a Mallorca (+0,2 %).

Taula 1. Afiliats al règim autònom i total règims de la TGSS per illes (desembre 2019-desembre 2020)

	Autònoms		Total		Pes		Var. (%) des 20/19	
	DES 19	DES 20	DES 19	DES 20	DES 19	DES 20	Autònoms	Total
Mallorca	69.173	69.333	353.390	339.720	19,6%	20,4%	0,2%	-3,9%
Menorca	7.083	7.136	26.987	26.484	26,2%	26,9%	0,7%	-1,9%
Eivissa	11.984	11.975	45.857	44.065	26,1%	27,2%	-0,1%	-3,9%
Formentera	827	826	2.528	2.595	32,7%	31,8%	-0,1%	2,7%
Illes Balears	90.284	90.481	431.023	415.123	20,9%	21,8%	0,2%	-3,7%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

2. Perfil per tipologia de relació laboral

Dins el grup de treballadors autònoms, la TGSS agrupa diversos tipus de relació laboral, com són els socis de cooperatives, els familiars col·laboradors, els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil, els autònoms sense relació especial (que són els més nombrosos) i, finalment, una sèrie de grups amb una incidència molt menor, com poden ser els membres d'institucions religioses, els de col·legis professionals, els TRADE² i els familiars de socis de societat mercantil.

La distribució habitual dels afiliats per compte propi es reparteix en cinc col·lectius i per al quart trimestre de 2020 és la següent: la gran majoria són autònoms sense relació o sense contracte (52.128 persones, el 57,7 % del total), que són els autònoms pròpiament dits. Els segueixen, a distància, els socis de cooperatives o empresa col·lectiva (15.975 afiliats, el 17,7 %), els membres d'òrgans d'administració de societat mercantil (14.074 treballadors, el 15,6 %), els familiars col·laboradors (5.448, el 6,0 %) i, ja amb menys representació, el grup d'altres que engloba la resta de col·lectius (sumen 2.856 persones i són el 3,2 % de tota l'afiliació dels autònoms).

Respecte del quart trimestre del 2019, hi ha un augment a la major part dels grups, excepte entre els socis de cooperatives, que registren un descens (-0,6 %), que s'inicià ja l'any 2012 i els familiars col·laboradors (-0,7 %). El grup més nombrós, els autònoms sense relació, experimenta un increment del +0,5 % i el d'altres, tot i que representa el volum més baix, mostra un augment lleugerament per sobre (+0,7 %).

Taula 2. Afiliats a la TGSS per compte propi per col·lectiu a les Illes Balears (4T 2020)

	4T2020	Pes	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa
Autònoms sense relació	52.128	57,7%	281	0,5%
Soci cooperativa o empresa col·lectiva	15.975	17,7%	-90	-0,6%
Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	14.074	15,6%	27	0,2%
Familiar col·laborador de titular d'explotació	5.448	6,0%	-40	-0,7%
Altres	2.856	3,2%	20	0,7%
TOTAL	90.481	100,2%	198	0,2%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

Per illes i respecte al quart trimestre de 2019, pugen els autònoms a les illes majors: Mallorca (+0,2 %) i Menorca (+0,8 %), mentre que es mantenen a les Pitiüses: Eivissa i Formentera

²TRADE: Treballadors autònoms econòmicament dependents.

(-0,1 %, en ambdós casos). A continuació, fent una comparativa dels pesos de manera individualitzada, es mostra quin col·lectiu té més presència a cadascuna de les illes en el quart trimestre de 2020. Així, Mallorca supera la resta en els treballadors autònoms sense relació (58,1 %), Menorca supera en el cas dels familiars col·laboradors (16,7 %), mentre que a Eivissa no hi ha cap predominança. Finalment, a Formentera la proporció supera les altres illes al grup de membres d'òrgan d'administració de societat mercantil (26,6 %) i en els socis de cooperatives (6,7 %).

Taula 3. Afiliats a la TGSS per compte propi, per col·lectiu i per illa (4T 2020)

		Autònoms sense relació	Soci cooperativa o empresa col·lectiva	Membre d'òrgan d'administració de societat mercantil capitalista	Familiar col·laborador de titular d'explotació	Altres	TOTAL
Total	Mallorca	40.298	4.358	12.002	10.529	2.146	69.333
	Menorca	3.981	413	1.266	1.194	282	7.136
	Eivissa	6.839	584	2.225	1.989	338	11.975
	Formentera	405	55	218	116	32	826
	ILLES BALEARS	51.523	5.410	15.711	13.828	2.798	89.270
Distribució percentual	Mallorca	58,1%	6,3%	17,3%	15,2%	3,1%	100,0%
	Menorca	55,8%	5,8%	17,7%	16,7%	4,0%	100,0%
	Eivissa	57,1%	4,9%	18,6%	16,6%	2,8%	100,0%
	Formentera	49,0%	6,7%	26,4%	14,0%	3,9%	100,0%
	ILLES BALEARS	57,7%	6,1%	17,6%	15,5%	3,1%	100,0%
Var.interanual relativa	Mallorca	0,7%	-1,1%	-1,0%	0,3%	1,1%	0,2%
	Menorca	0,5%	0,7%	0,8%	2,3%	-1,7%	0,8%
	Eivissa	-0,1%	1,0%	0,4%	-1,0%	0,6%	-0,1%
	Formentera	1,0%	-11,3%	-0,9%	3,6%	0,0%	-0,1%
	ILLES BALEARS	0,6%	-0,8%	-0,6%	0,3%	0,8%	0,2%

Font: OTIB i IBESTAT a partir de dades de la TGSS

3. Perfil per sector econòmic

La distribució dels treballadors per sectors econòmics mostra com en el mes de desembre de 2020 els afiliats per compte propi es reparteixen de la manera següent: el 73,2 % als serveis, el 17,9 % a la construcció, el 6,2 % a la indústria i el 2,7 % restant a l'agricultura. Dins de les branques dels serveis, destaca el pes del comerç, que representa el 19,5 % dels autònoms en el període analitzat i el de l'hostaleria (el 12,6 %).

Si s'analitza el pes dels autònoms d'acord amb el sector econòmic al qual pertanyen, s'observa que en la construcció és on la figura del treballador per compte propi presenta una de les majors incidències (gairebé el 31,4 % dels treballadors cotitzen en el règim d'autònoms), juntament amb l'agricultura, ramaderia i pesca (39,0 %). Més detalladament, si analitzam per secció d'activitat,

hi destaquen les d'altres serveis (47,3 %), les activitats immobiliàries (42,2 %), les activitats professionals, científiques i tècniques (37,3 %).

Quan es comparen les dades del desembre del 2020 respecte del mateix mes del 2019 observam diferències entre el conjunt de l'ocupació i el col·lectiu de treballadors autònoms. Per exemple, en la construcció, en què els treballadors autònoms s'han incrementat un +0,7 % en termes interanuals, front a una caiguda del -2,4 % per al conjunt de règims. També ocorre en el cas de l'hostaleria (+2,4 % enfront del -16,7 %). En canvi, en la situació contrària amb un descens del nombre d'autònoms i un augment del conjunt de població es troben activitats com les professionals, científiques i tècniques (-0,3 % i +0,5 %, respectivament) o l'agricultura (-0,9 % i +1,3 %).

Taula 4. Afiliats a la TGSS per compte propi per secció d'activitat econòmica (desembre 2020)

	Autònoms			Total Afiliació	Pes (%) autònoms sobre total	Var. (%) Des20/Des19	
	Desembre 2020	Distribució (%)	Distribució assalariats (%)			Autònoms	Total
(A) Agricultura, Ramaderia, Silvicultura i Pesca	2.461	2,7%	0,4%	6.308	39,0%	-0,9%	1,3%
(B) Indústries extractives	50	0,1%	0,1%	393	12,7%	4,2%	1,3%
(C) Indústria manufacturera	5.472	6,0%	5,0%	21.003	26,1%	-1,7%	-5,7%
(D) Subminist d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	26	0,0%	0,3%	838	3,1%	4,0%	-4,1%
(E) Subminist d'aigua, activ de sanejament, gestió de residus i descontaminació	102	0,1%	1,4%	4.497	2,3%	2,0%	1,4%
(F) Construcció	16.151	17,9%	11,3%	51.406	31,4%	0,7%	-2,4%
(G) Comerç a l'engròs i al detall; reparació vehicles motor	17.656	19,5%	17,2%	70.997	24,9%	-1,1%	-5,2%
(H) Transport i emmagatzematge	4.935	5,5%	4,5%	19.673	25,1%	1,7%	-6,5%
(I) Hostaleria	11.400	12,6%	9,7%	41.681	27,4%	2,4%	-16,7%
(J) Informació i comunicacions	1.776	2,0%	2,1%	8.150	21,8%	0,8%	-6,2%
(K) Activ financeres i d'assegurances	1.292	1,4%	1,8%	6.827	18,9%	2,3%	-0,7%
(L) Activ immobiliàries	2.226	2,5%	1,0%	5.273	42,2%	-0,5%	-1,0%
(M) Activ professionals, científiques i tècniques	7.838	8,7%	4,2%	21.011	37,3%	-0,3%	0,5%
(N) Activ administratives i serveis auxiliars	5.531	6,1%	8,9%	33.240	16,6%	1,5%	-4,8%
(O) Administració pública i defensa; S.S.	49	0,1%	7,4%	22.949	0,2%	11,4%	5,9%
(P) Educació	2.305	2,5%	7,6%	25.843	8,9%	1,2%	2,4%
(Q) Activ sanitàries i de serveis socials	2.786	3,1%	12,5%	41.508	6,7%	2,1%	6,5%
(R) Activ artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.281	2,5%	2,0%	8.827	25,8%	-2,5%	-10,6%
(S) Altres serveis	6.127	6,8%	2,2%	12.952	47,3%	-1,2%	-7,3%
(T) Activ de les llars com ocupadors de personal domèstic	8	0,0%	0,3%	10.809	0,1%	-11,1%	-0,5%
(U) Activ d'organitzacions i organismes extraterritorials	9	0,0%	0,0%	36	25,0%	0,0%	-2,7%
TOTAL	90.481	100,0%	100,0%	415.123	21,8%	0,2%	-3,7%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS

4. Perfil sociodemogràfic i econòmic

A les Illes Balears, el perfil majoritari del treballador autònom el mes de desembre, segons les dades de la TGSS, és masculí (65,0 %), d'entre 40 a 54 anys (47,5 %) i nacionalitat espanyola (77,0 %). Tot i el major pes masculí, destaca el progressiu increment de les dones autònomes,

de manera que ja representen més d'1 de cada 3 autònoms de les Balears. A més, el pes femení s'ha incrementat mig punt percentual en comparació amb les xifres del mateix mes de 2011. Per edat, les dades mostren com la major part dels autònoms illencs són majors de 40 anys (el 74,4 %), que superen clarament els més joves. De fet, només el 2,1 % són menors de 25 anys. Per nacionalitat, destaca el pes dels estrangers (23,0 %) sobre el total d'autònoms, molt per sobre el del conjunt nacional (11,2 %).

Un punt que s'ha de destacar dels autònoms és que gairebé la meitat presenten 5 o més anys d'antiguitat (49,0 %), una dada que fa palesa la consolidació del negoci. Malgrat això, el seu pes a les Illes Balears se situa per sota de la mitjana estatal (55,7 %). Quant a la base de cotització, la gran majoria cotitza per la base mínima (el 90,2 %), que el 2020, és de 944,4 euros. La mitjana estatal de treballadors que cotitza per la base mínima és inferior (85,5 %) a la de les Balears.

En termes interanuals, l'evolució del perfil mostra divergències. Així, per sexe, observam un increment interanual major entre els homes (+0,3 %) que entre les dones (+0,1 %). Per edat, el grup més jove és el que experimenta un major creixement (+9,4 %), seguit del grup de més edat -els de més de 55 anys- (+3,1 %) i els de 40 a 54 anys (+0,2 %). En canvi, els autònoms entre 25 i 39 anys perden afiliats (-3,7 %). Pel que fa a la nacionalitat, només incrementen el seu nombre de manera molt intensa els estrangers no comunitaris (+46,6 %), mentre que baixen els espanyols (-0,7 %) i sobretot els estrangers comunitaris (-14,7 %). A escala sectorial, l'evolució del treball per compte propi també mostra divergències, amb augments, especialment en la construcció (+0,7 %) i també als serveis (+0,3 %), i reduccions a la indústria (-1,5 %) i a l'agricultura (-0,9%).

Taula 5. Perfil dels afiliats a la TGSS per compte propi (desembre de 2020)

Perfil dels treballadors autònoms	Desembre 2020	Pes	Variació interanual	Pes dels treballadors al Règim general
Total	90.481	100,0%	0,2%	100,0%
Per sexe				
Homes	58.773	65,0%	0,3%	51,1%
Dones	31.708	35,0%	0,1%	48,9%
Per edat				
Menors 25 anys	1.912	2,1%	9,4%	5,6%
De 25 a 39 anys	21.286	23,5%	-3,7%	35,1%
De 40 a 54 anys	42.995	47,5%	0,2%	43,1%
Més de 55 anys	24.288	26,8%	3,1%	16,2%
Per nacionalitat				
Nacionals	69.684	77,0%	-0,7%	85,9%
UE	12.113	13,4%	-14,7%	5,8%
NO UE	8.684	9,6%	46,6%	8,2%
Per sector				
Agricultura i pesca	2.461	2,7%	-0,9%	0,4%
Indústria	5.650	6,2%	-1,5%	6,8%
Construcció	16.151	17,9%	0,7%	11,3%
Serveis	66.219	73,2%	0,3%	81,3%
Per antiguitat en el negoci *				
5 o més anys	25.768	49,0%	-	-
de 3 a 5 anys	6.204	11,8%	-	-
d'1 a 3 anys	11.681	2,2%	-	-
de 6 a 11 mesos	4.386	8,3%	-	-
menys de 6 mesos	4.521	8,6%	-	-
Per base de cotització *				
base mínima	47.434	90,2%	-	-
entre 1,5 y 2 b.mínima	1.125	2,1%	-	-
entre b.mínima i 1,5 b.m.	2.544	4,8%	-	-
entre 2 i 3 b.mínima	1.256	2,4%	-	-
més de 3 b.mínima	201	0,4%	-	-

Font: OTIB a partir de dades del MEYSS i la TGSS *Dades a 31/12/2020

Per acabar, es comenta la distribució i l'evolució dels emprenedors segons el nombre d'assalariats. Per una banda, destaca el fet que el 86,6 % dels autònoms ho són en solitari, és a dir, no compten amb personal al seu càrrec. Del 13,4 % restant, la major part donen feina a 1 o 2 treballadors (10,2 %), mentre que els que tenen més de 3 persones contractades només en representen el 3,2 %.

D'altra banda, en termes interanuals, just s'incrementa el nombre de treballadors autònoms sense assalariats (+1,2 %), mentre que cau la resta d'autònoms amb personal al seu càrrec, especialment els que compten amb més de 10 assalariats (-26,9 %), tot i que el seu volum és gairebé residual (0,2 %).

Per tant, sembla que el col·lectiu d'autònoms ha pogut fer front en millors condicions que el conjunt d'afiliats a l'atípica situació econòmica que ha marcat el 2020. Probablement, en part, gràcies als ajuts establerts per l'Estat i les comunitats autònomes. Això demostra la seva capacitat d'adaptació, la qual els ha permès mantenir el negoci davant la difícil situació experimentada durant el darrer any.

Taula 6. Afiliats a la TGSS per compte propi per situació professional (4T 2020)

	4T2020	Pes	Var.int. absoluta	Var.int. relativa
Sense assalariats	78.398	86,6%	929	1,2%
1 o 2 assalariats	9.215	10,2%	-311	-3,3%
De 3 a 9 assalariats	2.705	3,0%	-361	-11,8%
10 o més assalariats	163	0,2%	-60	-26,9%
Total	90.481	100,0%	197	0,2%

Font: OTIB a partir de dades de la TGSS